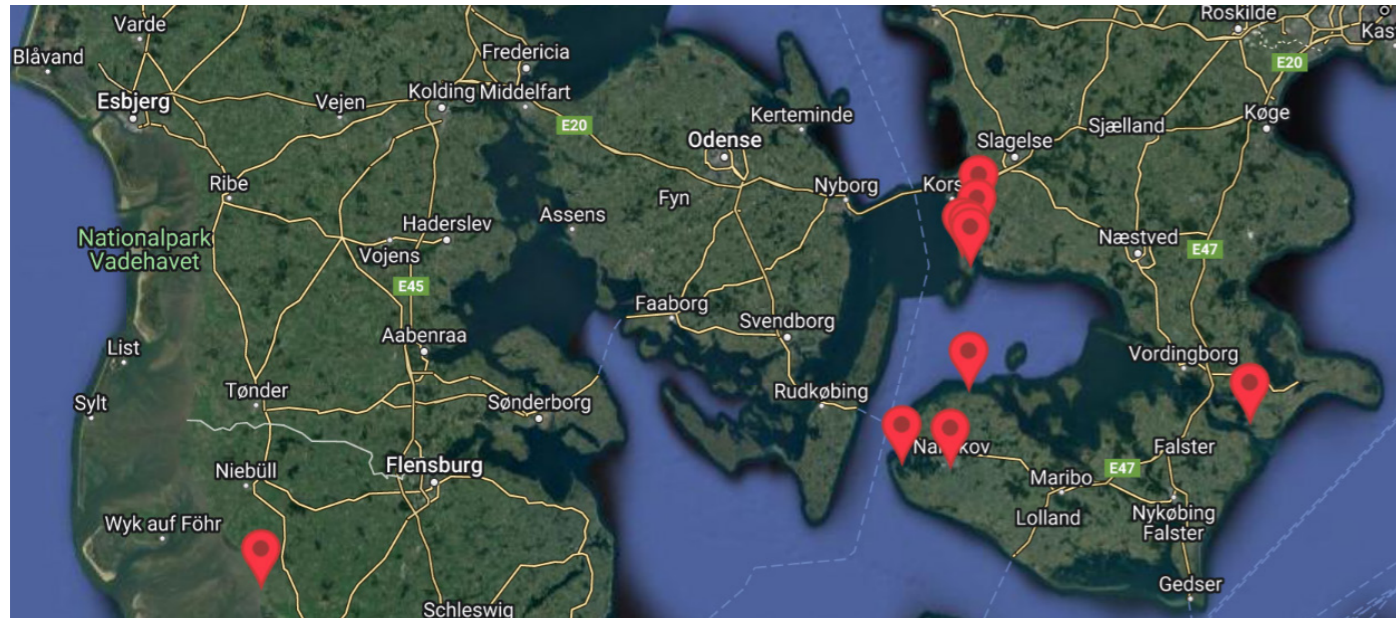

Anvendelse af GPS giver mange svar om grågæssenes adfærd

Oversigt over positionerne for de 11 grågæs med GPS, per 9. oktober 2022. Gæssenes færden kan følges via dette link: kortlink.dk/2gxbg

Tekst: Henning Heldbjerg og Kevin K. Clausen; Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet

NATUR/VILDTFORVALTNING: I starten af juni 2022 blev der indfanget cirka 50 grågæs på Agersø i Storebælt og ved Skjoldenæsholm på Midsjælland. På den tid af året, hvor gæssene er i slutningen af ynglesæsonen, kan de ikke flyve: Ungerne fordi de ikke er store nok endnu, og de voksne fugle fordi de fælder deres svingfjer, som skiftes en gang om året. Gæssenes adfærd er påvirket af deres manglende flyveevne, så de opholder sig i familiegupper og flokvis på lokaliteter, hvor der både er gode muligheder for at skjule sig for ræve og andre prædatorer, og hvor der er let adgang til masser af føde.

På Agersø, hvor de fleste gæs blev fanget, er der et mylder af ynglende grågæs, og de lokale jægere og ornitologer har et godt kendskab til dem. Med hjælp og tilladelse fra de lokale folk kunne gåseforskere fra Institut for Ecoscience på Aarhus Universitet derfor relativt let fange de ønskede gæs. De 11 af gæssene, alle voksne hunner, blev mærket med særlige halsringe med en indbygget GPS. Det er et velafprøvet koncept, der giver en masse viden om de fugle, der bærer GPS-halsbåndene. GPS'erne sender positioner til forskerne op til hvert 10. minut. Derved kan man få et endog

meget detaljeret billede af grågæssenes liv indtil GPS'en holder op med at virke (ofte flere år), eller alternativt at gåsen dør. Batteriet i GPS'erne lades op af små solceller på halsringen. Om vinteren er der, som følge af kortere dage og mindre sollys, færre positioner.

Efter at fuglene er blevet flyvedygtige, har vi set en langsom spredning væk fra yngleområderne. En enkelt af GPS-fuglene er nået til Tyskland lige syd for den dansk-tyske grænse, mens resten opholder sig på Sydsjælland og Lolland-Falster. Det generelle mønster er, at de opholder sig i samme område i længere tid med daglige fourageringstræk mellem rasteområder i søer og fouragering på marker. Senere på efteråret bliver det spændende at se, om fuglene vælger at overvintre i de samme områder, eller om de trækker længere mod syd.

Målrettet projekt skaber ny viden

Fangsten var et element i projektet: "Ny viden om danske grågæs med anvendelse af GPS", som har fået støtte fra Jægerne Naturfond.

Det primære formål med dette arbejde er at skabe viden

En voksen grågås med en halsring, hvori der er indbygget en GPS, der løbende sender data, så gåsens positioner kan følges i årevis. Foto: Henning Heldbjerg.

om gæssenes fourageringsmønster samt blive klogere på, hvilke grågæs der opholder sig i Danmark i løbet af året – herunder i jagtsæsonen. Hvor fouragerer de, hvor meget bevæger de sig rundt i løbet af dagen og sæsonen, og hvor og hvornår trækker de? De voksne hanner blev mærket med en farvet halsring med et nummer, der med en god kikkert kan aflæses på afstand. Ungerne fik påsat en farvet benring, der ligeledes kan aflæses på afstand, selvom det kræ-

Klar, parat, start. En unge af grågås lige før den sættes fri. Ungen er mærket med en almindelig stålring på det ene ben og en farvet plastikring på det andet. Foto: Henning Heldbjerg.

Indberet en funden ring

I dette projekt anvender vi genfund og aflæsninger af ringmærkede grågæs. Vi har indsamlet sådanne data fra hele Europa. Når en jæger eller en anden borger rapporterer nummeret på en ring, indgår det i en stor database, hvorfra forskere kan hente relevante informationer. Det bekræfter vigtigheden af, at jægere og andre, der finder en fugl med ring på, sørger for at få rapporteret informationerne. I Danmark sker det ganske let via hjemmesiden www.fuglering.dk.

ver lidt bedre observationsbetingelser. Alle fuglene fik ligeledes en almindelig metalring med et unikt nummer og en adresse på Zoologisk Museum i København, da de bestyrer al ringmærkning i Danmark.

I løbet af vinteren er det også planen at sætte GPS'er på overvintrende fugle. Formålet er at se, hvor de gæs, der opholder sig i Danmark om vinteren, kommer fra, eller rettere hvor længe de bliver i Danmark, og hvor de tager hen, når vinteren er overstået. Den danske vinterbestand er steget igennem de seneste årtier, og vi ved, at en stadig større andel af de danske ynglefugle bliver i Danmark året rundt i modsætning til tidligere, hvor hovedparten tog til Spanien og opholdt sig der om vinteren. Fuglenes positioner kan følges på siden <https://projects.au.dk/da/can/projekter/gps-sporing>.

I de kommende år skal disse informationer anvendes til flere formål. Projektet vil bl.a. skabe viden om, hvilke afgrøder gæssene anvender til fouragering, og dermed også hvilke afgrøder der kan være udsatte i forhold til markskader. Projektet vil bidrage til at skabe viden om, hvor stor en andel af de ynglende danske grågæs der trækker væk, hvor de trækker til, og hvornår de gør det. Derved kan vi få et bedre kendskab til, hvor stor en andel af de gæs, der jages i Danmark (der skydes årligt cirka 60.000 grågæs), der er danske ynglefugle, og hvor de øvrige gæs kommer fra. Til brug for dette studie anvendes også aflæste farvede halsringe og genfund af mærkede gæs med metalringe.

Europæisk interesse i resultaterne

Resultaterne vil ikke kun have interesse for den nationale forvaltning af den danske bestand. Der er nemlig et tæt samarbejde mellem de europæiske lande om forskning og forvaltning af de jagtbare gåsearter. Dette sker i regi af den europæiske gåseforvaltningsplatform (EGMP), hvis datacenter er placeret på Aarhus Universitet. Det her nævnte projekt bidrager til at skabe tilstrækkelig viden om grågæs, så landene sammen kan sikre en bæredygtig jagt på grågås, hvilket er et af deres erklærede mål.

hh@ecos.au.dk
kc@ecos.au.dk

Projektet er støttet af Jægerne Naturfond.